

Budapestre vonatkozó ujságcikkek

Osztályozás

Tárgy

621.32

Hely

Idő

1932

Személy

Szerző:

Krúdy Gyula

Cím:

A pesti villamoslámpa 50
esztendő's születésnapjára

Forrás:

A Pénzüvilág

P.

(Hely)

1932. IV. 13

(Idő)

(Köt. v. füz.) (Oldal)

A pesti villamoslámpa ötvenesztendő's születésnapjára!

Irta: Krúdy Gyula

Abban az időben, amikor Deutsch Lajos, akit Budapesten tán mindenki szeretett: otthagyta legfőbb világosítói helyét, ahonnan esténként még a lerongyolódott, elszegényedett Budapestet is ragyogó tekintetű tündérvárossá varázsolta, — abban az esztendőben szinte észrevétlenül mulik el a pesti villamoslámpa ötvenedik születésnapja is.

*

Bizonyára jobban tudná Deutsch Lajos elmondani a pesti villamoslámpa történetét, ha életben van; én csak idézem őt, visszaemlékezve beszélgetésünkre a főváros világításáról, amelyet nemrégiben folytattunk, amikor D. L. ritka barátságos arca körül még a közelben settenkedő halál lehellete sem látszott.

Ötven esztendeje történt, hogy Ferenc József nagyapa lett, amikor megszületett első unokája, Rudolf és Stefánia leánykája, Erzsébet főhercegnő.

Persze, világgraszoló keresztelőt rendeztek az udvarmesterek Laxenburgban, amely keresztelőre természetesen meghívták a pesti polgármestert, Ráth Károlyt is.

A szépszavu és szépszakállu pesti polgármester valóban utrakelt negyedmagával — alpolgármesterrel és városatyákkal — mint ahogy a polgármester nem utazhatik egyedül.

A laxenburgi kastély keresztelői ceremóniáján a pesti polgármester helyét a bécsi polgármester mellett jelölték meg a szertartásmesterek, miközben a két polgármester kellően összebarátkozott. A keresztelő után a bécsi polgármester látta vendégségbe a budapesti társaságot, amely alkalommal Ráth Károly a szokásos pohárköszöntőjében a bécsi polgármestert éltette az „emberi kor legvégső határáig”, amint ezt minden pohárköszöntőjében megtette, ha alkalom nyílt rá. És megfelelő emberre talált.

A bécsi polgármester Ráth Károly jóindulatát vizsgozván, délután pesti vendégeit egy különös kiállításra vezette el, amely akkoriban először volt Bécsben.

„Elektromos kiállításnak” mondták; itt voltak láthatók a villamosságnak első csodái, a legcsodálatosabb csillárok, lámpások, „mozgonyok”, gépek, sőt egy fiók-villamosvasutacska is szaladgált a kiállítás területén.

— Ezt elvisszük magunkkal Pestre! — kiáltott fel Ráth Károly, amikor a dolgokat csodálkozó szemével alaposan megvizsgálta.

A társaságában levő Gschwindt szeszfűző és egy gyógyszerész, a pesti polgárság tekintélyei ugyan csak helyeselték a vásárt, már csak abból a szempontból is, hogy ne menjenek üres kézzel haza.

Ráth Károly hozta a villamosvasut első modelljét Budapestre, amely aztán néhány esztendő mulva futkározni kezdett a Nagyköruton, majd a főváros ama részeiben is, ahol még andalogva járt a lóvonatu.

*

Az első villamoslámpákat a Gartz-gyár ifju mérnöke, Zipernovszky Károly, nem kisebb házba szerelte be, mint éppen a budai királyi várba, holott

a legfelségesebb bécsi Burgban még nyoma se volt villamosvilágításnak.

Nagy dolog volt ez, amikor az udvari ebédekhez, büffékhez használatos kék- és rózsaszínű termekben a királyi pár ebédjén, később az udvarnál adott bálokon is fellángoltak a lüsterek!

Valahol a sikló tájékan volt elhelyezve a gépezet — ezt nem engedte be a házába Ferenc József —, ugyanezért megesett az 1882 farsangján rendezett bálon (amelyet „Bál az udvarnál” név alatt rakott el a Krónika), hogy a bál kezdetén a villamosvilágítás felmondta a szolgálatot, holott néhány nap előtt még remekül funkcionált, hogy a monarchia különböző tartományaiából ebédre jövő hadtestparancsnokok a kék-szobában nem győztek eleget csodálkozni a kéznymásra működő világításon.

És éppen a bál estéjén esett hiba a vezetékben, hogy az udvaron örködő fehérkabátos testőrök, sőt a királyi palotának bejárata is sötétben maradt az ezerkétszáz meghívott báli vendég előtt, akiknek nagyrésze talán ekkor látta volna először a villamosvilágítás parádéját.

A régi gyertyák és a gázlámpák ismerős világossága mellett járta a francia négyest negyven pár, köztük az először bemutatott ifj. Festetich Tasziló grófné, született Hamilton Mary hercegnő is.

Csak tizenegy óra felé, éppen a második négyeshez tudták rendbehozni a feldult Zipernovszky és segédei a hibát, amikor a báli vendégek nagyrésze már fogadalmat tett, hogy a megbizhatatlan villamosvilágítást nem engedi be házába.

No de mikor hirtelen felgyulladtak a gyémánttekintetű csillárok, a fojtott fényű körték, sőt az udvar és a palota ivlámpásai: akkor tűnt ki, micsoda mesebeli pompát, ezeregyéjszakában sem látott ragyogást tud elővarázsolni az elektromosság.

Zipernovszkyt visszahúzták a Dunától, amelynek mindenáron neki akart menni, midőn órákig nem tudták rendbehozni a báli világítást.

Csak a spanyol grand szakállu és magaviseletű Ráth Károly, a pesti polgármester nem veszítette el a nyugalmát a világítási zavar alatt. Ő már beavatott szakértőnek érezte magát a bécsi kiállítás megtekintése óta az elektromos ügyekben.

— Meg fogják találni a hibát, a lámpák égni fognak és Budapesten elindul a villamosvasut, amelyre már három részvénytársaság is pályázik. Az emberi kor legvégső határáig éltesse az Uristen azt, aki a villamost kitalálta — mondá bölcsen, büszkén, tudományában bizakodva Ráth Károly.

★

... Ötven esztendeje van annak, hogy a pesti Dunapartról bámulták elámult szemek a villamos fényárban uszó budai várpalotát, míg más szorgalmasok és előrelátók collstokkal és egyéb mérőeszközökkel már javában mérik a Nagykörutat az Üllői-uttól a Nyugati indóházig, ahol majd az első villamoskocsi csengve, bongva, a város új hangjaival és szineivel, új hangulataival és reménységeivel végigszáguld, hogy megcsinálja ennek a drágalátos Budapestnek világvárosi jövőjét.